

NORGES HØYESTERETT

Den 6. mai 2020 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Webster, Kallerud og Thyness i

HR-2020-952-U, (sak nr. 19-192101SIV-HRET), sivil sak, anke over beslutning:

A

B

(advokat Simen Tveten)

mot

X kommune

(advokat Dag Inge Urå)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens beslutning om ikke å gi samtykke til behandling av en anke etter tvisteloven § 36-10 tredje ledd i en sak om omsorgsovertakelse, subsidiært fastsettelsen av samvær.
- (2) A og B er foreldre til C, født 00.00.2016. Hun er altså nå om lag tre og halvt år. Mor er uføretrygdet, og er beskrevet å ha betydelige evnemessige utfordringer, herunder generelle lærevansker og språklige vansker. Far skal etter det opplyste fungere bedre. Allerede i svangerskapet kom det inn flere bekymringsmeldinger knyttet til mors evner til å ivareta et barn. Hjelpetiltak ble satt inn, herunder veiledning i hjemmet, men foreldrene hadde problemer med å ta til seg veiledningen. Det ble deretter gjort forsøk med plassering på familiesenter for en periode. I utredningsrapporten derfra er det konkludert med at mors omsorgskompetanse og endringspotensial er utilstrekkelig. Vurderingen av far var bedre. Han har endringspotensial, men har behov for videre oppfølging og omfattende veiledning.
- (3) Foreldrene flyttet etter dette tilsynelatende fra hverandre, slik at C kunne bli boende hos far. Etter kort tid viste det seg imidlertid at foreldrene i realiteten fortsatt bodde sammen. Barnevernet mente det var uheldig for barnet at mor tok del i den daglige omsorgen. Foreldrene ga imidlertid tydelig uttrykk for at de ønsket å bo sammen. Far ønsket ikke videre veiledning med mindre også mor tok del i dette.
- (4) I perioden 21. september til 9. oktober 2018 hadde barneverntjenesten betydelige vansker med å oppnå kontakt med familien. I november 2018 fremmet barneverntjenesten forslag om omsorgsovertakelse.
- (5) Fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker i Buskerud og Vestfold fattet 28. januar 2019 vedtak med slik slutning:

- «1. **X kommune overtar omsorgen for C, født 00.00.2016, jfr. Barnevernloven, jfr. § 4-12 første ledd bokstav a.**
- 2. **C plasseres i fosterhjem, jfr. barnevernloven § 4-14 bokstav a.**
- 3. **C skal ha samvær med sine foreldre, A og B, halvannen time, fire ganger i året. Dersom foreldrene velger å ha samværene hver for seg, settes hvert samvær til halvannen time tre ganger i året. Barneverntjenesten fastsetter tid og sted for samværene, og gis anledning til å føre tilsyn.»**

(6) C var på dette tidspunktet litt over to år.

(7) Foreldrene brakte saken inn for Vestfold tingrett som 25. juni 2019 avsa dom med slik domsslutning:

«Fylkesnemndas vedtak stadfestes.»

(8) Foreldrene anket dommen til Agder lagmannsrett som ved beslutning 10. oktober 2019 ikke ga samtykke til å fremme anken.

(9) *A og B* har anket til Høyesterett. Anken ble inngitt etter ankefristens utløp og det ble begjært oppfriskning. Hva gjelder vilkårene for samtykke etter tvisteloven § 36-10 tredje ledd anføres det at vilkårene i bokstav c er oppfylt. Lagmannsretten har ikke vurdert aktuelle tiltak opp mot mors kognitive fungering, ei heller vektlagt fars intuitive foreldreferdigheter.

(10) *X kommune* begjærte i tilsvaret anken avvist som for sent fremsatt. Hva gjelder vilkårene for samtykke til tross lagmannsrettens beslutning i sin helhet, herunder at vilkårene for samtykke etter tvisteloven § 36-10 tredje ledd bokstav c ikke er oppfylt.

(11) Ved Høyesteretts ankeutvalgs kjennelse 15. januar 2020 ble begjæringen om oppfriskning tatt til følge. Saken ble samtidig stanset i påvente av avgjørelse i storkammerssakene. Den 27. mars 2020 ble saken igangsatt, og partene fikk frist til 15. april 2020 for supplerende bemerkninger i saken. Det er ikke innkommet slike bemerkninger.

(12) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling. Dette omfatter blant annet om de lovbestemte vilkårene for ankebehandling i lagmannsretten er oppfylt. Ved denne prøvingen har utvalget full kompetanse.

(13) Dersom noen av ankevilkårene er oppfylt, hører spørsmålet om det skal gis anketillatelse for hele eller deler av saken under lagmannsrettens skjønn. Høyesteretts kompetanse er da begrenset til å prøve om skjønnet og den begrunnelse som eventuelt er gitt for dette, er forsvarlig, jf. blant annet HR-2017-776-A avsnitt 27 og 57. Som ledd i prøvingen av lagmannsrettens beslutning må ankeutvalget vurdere om tingrettens saksbehandling, herunder dens beslutningsgrunnlag og begrunnelse, medfører at det kan foreligge en krenkelse av retten til familieliv etter Grunnloven § 102 eller Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 8 dersom tingrettens dom blir stående som endelig avgjørelse i saken, jf. HR-2020-661-S avsnitt 61.

- (14) Det fremgår av Høyesteretts avgjørelser i storkammer 27. mars 2020 at det i lys av nyere rettspraksis fra Den europeiske menneskerettsdomstol, EMD, er behov for visse justeringer i norsk barnevernpraksis. Utvalget viser her særlig til HR-2020-661-S avsnitt 112:

«Noen av EMDs dommer har vist at beslutningsgrunnlag, avveining eller begrunnelse ikke alltid har vært tilstrekkelig. Særlig har EMD konstatert krenkelser i tilknytning til myndighetenes plikt til å arbeide for gjenforening av barn og foreldre.»

- (15) Plikten til å arbeide for gjenforening har sammenheng med at det som utgangspunkt skal legges til grunn at det er best for barnet å bo hos sine biologiske foreldre – det biologiske prinsipp. Dette er fremhevet av EMD i mange saker, blant annet i storkammerdom 10. september 2019, Strand Lobben med flere mot Norge, jf. også HR-2020-662-S avsnitt 51.
- (16) I avsnitt 86 i HR-2020-661-S fremheves betydningen av at hensynene til familieband – både for foreldre og barn – er godt synlige i begrunnelsen fra barnevernet, fylkesnemndene og domstolene. Det heter så:
- «I den enkelte sak må det komme tydelig frem at disse hensynene er vurdert, og hvilken vekt de er tillagt ved avveiningen mot forhold på barnets hånd.»**
- (17) Gjenforeningsaspektet og betydningen av det biologiske prinsipp er i liten grad løftet frem i tingrettens dom. Dommen er imidlertid grundig og belyser godt de relevante momentene ved vurderingen av omsorgsovertakelsen. Retten beskriver og vektlegger barnets særlige behov og vurderer nøye foreldrenes omsorgsevner. Lagmannsretten sluttet seg i det vesentlige til tingrettens vurderinger.
- (18) Omsorgsovertakelsen er godt begrunnet og etter ankeutvalgets syn foreligger det ingen saksbehandlingsfeil ved lagmannsrettens behandlingen av spørsmålet om omsorgsovertakelse.
- (19) Når det gjelder spørsmålet om samvær, har både tingretten og lagmannsretten tatt et annet rettslig utgangspunkt enn det som kommer til uttrykk i de senere avsagte avgjørelsene i storkammer. Lagmannsretten har, som tingretten, lagt til grunn at plasseringen vil bli langvarig, men uten at det er gitt en god begrunnelse for hvorfor tilbakeføringstanken allerede nå er oppgitt. Samværet er fastsatt uten at det er lagt til rette for tilbakeføring av barnet til en av eller begge foreldrene. Særlig når det gjelder far, burde disse vurderingene vært bedre underbygget.
- (20) Ankeutvalget er på denne bakgrunn kommet til at det kan foreligge en krenkelse av retten til familieliv etter Grunnloven § 102 eller EMK artikkel 8 dersom tingrettens dom i samværsspørsmålet blir stående som den endelige avgjørelse om dette.
- (21) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G :

Lagmannsrettens beslutning oppheves for så vidt gjelder A og Bs anke over fastsettelsen av samværet.

Knut H. Kallerud
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Erik Thyness
(sign.)